

zaskor megígérte Petőfi, hogyha a harc szerencsés kimenetelű lesz, vissza fog térni.

Nem tért vissza, de szelleme ott maradt a szivekben.

Vacsora alatt Petőfi egy zöld, aranyozott poharat használt. Ez a pohár ma is birtokomban van, bár nem ép állapotban. Meg is akartam tartani, hogy maradjon ivadékról-ivadékra, de fiammal megbeszélgetve a dolgot, úgy határoztuk el, hogy jobb, ha felküldjük a kolozsvári ereklye-muzeumba, mert ugyilátszik, hogy idegen jószággal helyettesítik.

Ime röviden és szárazon elmondva, ez a való, sem több, sem kevesebb.

Ezen körülményt azért irtam meg Méltóságodnak, mivel azon birtok, hol az utolsó vacsora történt, jelenleg a Méltóságos ur kizárólagos tulajdona 's hiszem és óhajtom, hogy gyermekeinek unokái is büszkén vallhassák tulajdonuknak. Maradok Méltóságodnak Fiafivalva, 1899 augusztus 21-én igaz, őszinte tisztelettel id. Varga Zsigmond".

Id. Varga Zsigmondot mindenki a becsületesség megtestesítőjének ismerte és tartotta. Amit tehát ő mondott, vagy irt, az az utolsó szög valóságnak vehető.

Fenti levél teljesen megbízható adatai semmiben sem mondanak ellent azoknak, amiket „Petőfi utolsó éjszakája” címen megírtam, sőt megerősítenek különösen két dologban:

1. Hogy Petőfi Bem után érkezett meg Székelykereszturra és pedig július 30-án délután 3—4 óra tájban.

2. Hogy Petőfi nem töltötte Varga Zsigmondéknál az éjszakát, hanem a társasággal együtt 12 órakor ő is eltávozott s bucsuzaskor megígérte a házigazdának, hogyha a harc szerencsés kimenetelű lesz, akkor vissza fog térni.

Midőn id. Varga Zsigmond fenti levele végérvényesen eldönti, hogy Petőfi az utolsó éjszakán nem aludt náluk, egyben bizonyossá teszi azt is, hogy mindaz, amiket Gracza György, dr. Ferenczi Zoltán és Pekár Gyula ide vonatkozóan írnak az utolsó éjszakáról s reggelről, az, az elsőtől az utolsó betűig nem egyéb mesés kiszínezésnél, költői illúzióknál. Tisztán látszik Gracza Györgynek és Ferenczi Zoltánnak nagy részben közös forrása. Távol a helyszínétől nem ismerhették kellően a viszonyokat s forrásaik felett a kívánt szigorú kritikát nem gyakorolhatták.

Mese, illúzió, színezés értékek a maguk helyén, azonban e kérdésnél feladatunk tisztán csak a valóság, az igazság megállapítása lehet. Ezt kívánja Petőfi egyénisége is, aki maga is az igazságnak rajongója volt. Petőfi alakja különben itt az igazság kiderítésével nemhogy veszítene, hanem ha egyáltalán még emelkedhetik magasabbra is, mint ahogyan él a magyar nép szívében, akkor még sokat nyer Petőfi, mert megállapításaimból bizonyossá lett, hogy a szilajlelkű Petőfi a szomszédságban tudva az ellenséget, nem tért puha párnák közé pihenni sem Vargáéknaál, sem máshol. Nem! Petőfi, amint leírtam, utolsó vacsorája után is azt a szent kötelességét teljesítette, amely a szabadságharcban már két év óta össze volt forrva lelkével; lelkesített s lángszavával gyújtott a szabadság dicső küzdelmeire.

Szentmártoni Kálmán.

Szonka Magyarország — nem ország

Egész Magyarország — menyország!

FINITA.

Emlékezz vissza minden dalra.

Mikor még én daloltam néked,
Végy elő minden régi képet,
És fösdd magadnak fiatalra,
Emlékezz vissza minden dalra.

Emlékezz vissza minden szóra.

Titokzatos szép régi álmom,
A sápadt fehér keskeny számon, —
És vond bús emlék takaróba,
Emlékezz vissza minden szóra.

Emlékezz vissza minden könnyre.

Levendulás kopott fiókba,
Temess el engem halvány csókba,
Felsíró drága örök csöndbe,
Emlékezz vissza minden könnyre.

Aztán feledj el mindörökre.

Forgách Iván.

CSAK IROM NÉKED A SOK LEVELET.

Csak írom néked a sok levelet:
S ha egynek-egynek végihez érek,
nevetek
magamon, hogy újra gyermek lettem:
elsőszerelmes, halk diákiú,
akiben itt, most kezdi dalait
— szoneteit — az elhagyott Falu:
az elfelejtett szalmafedeles
ház, a tiszta nyíltszemű ablak . . .
Mi lett belőlem . . . ? Muskátlí . . . ákác,
s ledóder a téglatornácon
Visszasíratlak . . . ?!

Csak írom néked a sok levelet!
Sok furcsa szó: szép régies beszéd
kellenek néked,
miket oly régen elfelejtve már
óllatú, urnás agyamból
szedegetek
elő a kedvedért, hogy lásd, hogy érezd:
Több vagy nekem már, mint a megtanult
s a régi házban elszenderült ének . . . !

Csak írom néked a sok levelet!
Ura tanultam őszintén dalolni,
a szívem a számra bizonysgul hozni:
— szeretlek — !
S nem elkerülni minden szót, mi szép
és elfesteni legszebbik színét,
Igazát a reddrobbant vágynak;
— Készen áll a vőlegényi gdyám.
Jöjj! Túl a tón cipruserdők várnak . . . ! —

Csak írom néked a sok levelet!
De egyet is a sok közül — ne fájjon! —
Szé 'enek küldeni neked . . . !

Lőrinc János.